

Ruda Gábor

Tűzzománcműhely Szatmárnémetiben

Beszélgetés a résztvevő művészekkel

A Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület (MBKKE) 2008 óta szervez csoportos tűzzománckiallításokat Ausztriában, Horvátországban, Magyarországon, Romániában, Szlovákiában és Szlovéniában. Az első romániai kiállítás 2012-ben valósult meg Szatmárnémetiben, a Szatmár Megyei Múzeumban. A másodikat – székelyudvarhelyi helyszínnel – 2014. október 13. és november 6. között rendeztük meg. A lenti film az MBKKE tavaszi tűzzománckiallítását mutatja be a komáromi (Szlovákia) Duna Menti Múzeumban. <http://www.hircity.hu/regio/k/del-szlovakia/a-kortars-magyar-tuzzomancmuveszet-video>

Az MBKKE első nemzetközi tűzzománcműhelye 2014 augusztusában a szatmárnémeti Electrolux üzemben valósult meg magyarországi és erdélyi művészek részvételével, a Hans Lindner Alapítvány támogatásával.

A szatmárnémeti Hans Lindner Alapítvány 1997 márciusában jött létre a németországi vállalkozó, Hans Lindner és családja kezdeményezéséből. Tagja az Arnstorfban székelő Hans Lindner Alapítvány-csoportnak <http://www.hans-lindner-institut.de> és nagyrészt a Lindner család anyagi támogatásával valósítja meg programjait. Az alapítvány főként Szatmár megyében tevékenykedik, de gyakran más megyékből érkező kérelmek esetén is segít, biztos partner mind nemzeti, mind nemzetközi szinten. Az Alapítvány igazgatója Koczinger Tibor. (<http://fundatiahanslindner.ro/index.php/hu/rolunk>)

Az alábbiakban a műhely résztvevői nyilatkoznak az üzemben szerzett tapasztalataikról és általában a műhelymunka egészéről.

R. G.: Mikor jött az ötlet, hogy tűzzománcműhely lehetne szervezni a szatmárnémeti üzemben? Hogyan sikerült megoldani a műhely létrehozását?

Gergely Judit: Az ötlet: Az MBKKE 2012. évi szatmárnémeti kiállítása alatt, a megnyitóra sok régi munkatársam jött el. Ott egyeztettem a kollégákkal a lehetőségét annak, hogy bemutassam a gyárat, mint régi tűzzománcozással foglalkozó ipari létesítményt, ahol én kezdtem a pályámat. és kaptam arra lehetőséget, hogy a kiállító alkotóművészekkel egy gyári látogatást tegyünk. Fogadtott minket az akkori cég vezetőség és a zománccüze mi vezetőség is. Elviekben rég szeret-

tem volna a saját zománcc ALMA MATER-ben egy alkotó művészetet pártoló tevékenységet is létrehozni, hasonló módon, mint a budafoki cégben tettem, a Lampartban, több mint 10 éven keresztül. Ez a folyamat számunkra 2010-ben megszűnt, amikor a cég felszámolás alá került.

A nagyméretű tűzzománcc alkotások sajátosan nagyméretű berendezésekben égethetők ki, ezért a lehetőségek igen korlátozottak.

A szórástechnikai lehetőségeket sem lehet minden nehézségi fok nélkül pótolni, a zománcciszapok szórásos eljárással történő alkalmazását is a tűzzománccművészek már Budafokon elsajátították és azóta is alkalmazzák alkotásaikhoz. Ezek azok a műszaki jellemzők, ami miatt a nagyobb terjedelmű művek alkotó színtere a tűzzománcc gyárakban jöhet létre.

Ez a legfőbb motivációja a gyári műhelytelepnek.

Hogyan sikerült?

Kitartással, sok levelezéssel és megfelelő kapcsolatokkal.

A gyárban dolgozó vezetők számára is ismeretlen volt ez a művészeti alkotási mód, nagy idegenkedéssel volt kezelve az első körben, hiszen az ehhez laikus műszaki vezetés el sem tudta képzelni, milyen jellegűek lesznek a műalkotások, milyen eljárással tud dolgozni egy nem aktív zománccgyári „művészdolgozó” az ipari körülmények között. Nagyon nagy meglepetéssel és rácsodálkozással fogadtak minden szórást, takarást, kikaparást, összeszórást, átfedést. Eszközök, sajátos tárgyak illesztése és alkalmazása alakította az alkotásokat.

Kíváncsi zsűrizők lettek, akik végigszurkolták a négy nap fáradhatatlan munkáját, és bátran véleményeztek.

R. G.: Hogy érezted magad Szatmárnémetiben? Arányban volt-e egymással a gyári alkotómunka és a szabadidő?

Bessenyei Valéria: Nagyon örültem, hogy ismét gyári körülmények között, nagyméretű lemezekre dolgozhattam. Ez rendkívül inspiráló számomra, lendületet ad az alkotómunkához. Igyekeztem a rendelkezésre álló időt minél jobban kihasználni. A nagy meleg és a saját magam által diktált fokozott munkatempó hatására estenként mindig nagyon fáradtan, de jóleső érzéssel tértem nyugovóra. Ez a négy nap elsősorban a gyári alkotómunkáról szólt. Az esti borozgatás, beszélgetés pedig méltó megkoronázása volt a telepen töltött közös napoknak.

R. G.: Találkozott-e elvárásaiddal az alkotási lehetőség? Mik a benyomásaid a környezetről? Értem ezalatt a műhelynek otthont adó gyárat és a várost is.

Czóbel Marianna: A nagyméretű zománcok létrehozásának egyetlen módja, ha valamelyik gyár „befogad” bennünket. Köszönet és hála érte, hogy ők ezt megtették. A lehetőségekhez képest megpróbálták mindent előteremteni számunkra. Ami nehézséget okozott, az a harmadik emeleti „műterem”, ugyanis képtelenség annyiszor lemenni a szórópisztolyokhoz, kemencéhez ahányszor kellene. A munkák közben beszáradnak, nem tudunk időben dolgozni rajtuk stb. De ez mind részletkérdés, a lehetőség nagyszerű volt.

A város kedves, fekvése szép, a Szamos gyönyörű. Sajnos, rövid idő állt rendelkezésünkre, hogy a város nevezetességeit megismerjük.

A gyári környezet rendkívül rendezett, praktikus, esztétikus. Ennél nem is kell több.

R. G.: Milyenek találtad a légkört az alkotómunkához egyrészt a többi résztvevő, másrészt a gyár dolgozói részéről? Sikerült-e megvalósítani a betervezett alkotásokat?

Hernádi Paula: Az alkotómunkához rendkívüli, kimagaslóan jó körülmények voltak. Mi szinte mindannyian dolgoztunk már a Budafoki Lampart gyárban, ezért nem volt ismeretlen számunkra a gyári helyzet. A Lampart megszűnése óta azonban a vágyunk a nagy méretek iránt rendkívül felerősödött.

Az új lehetőség a munkára az adrenalin szintünket is felnyomta. Ráadásul csak néhány napot tölthettünk itt, ami rövidnek tűnt ahhoz, hogy eredményesen dolgozhassunk, ezért nagy vehemenciával kezdtük a munkát. Jó anyagokat és alapozott lemezeket kaptunk. Két munkát sikerült befejeznem és néhányat még folytatnom kell. A gyári munkára hosszabb idő lenne szükséges, mert folyamatos fejlesztéssel készülnek a művek. Felfigyeltünk arra, hogy a gyár dolgozói nagy fegyellemmel és tisztasággal dolgoztak, egymás közti hangnem is más volt, mint amit itthon látunk. Hozzánk különösen figyelmesek voltak, minden kérésünket igyekeztek teljesíteni. Nagyon szeretnénk, ha folytatható lenne ez a kapcsolat és keressük azokat a lehetőségeket, ahol egymás segítségére lehetünk.

R. G.: Jelentett-e Neked szakmai előrelépést a tűzzománcműhely?

Soltész Melinda: Igen, hosszú évek után ez volt az első lehetőség, hogy gyári körülmények között dolgozzunk. Hála Gergely Juditnak és a többi szervezőnek, aki felismerte, hogy nagyméretű, egyedi technikájú zománcképek alkotásához elengedhetetlenek a zománcgyári technikai feltételek (nagyméretű kemence, nagyméretű lemezek, speciális égetés, szórópisztoly használata...).

Szakmai munkámban jelentős segítség volt az egyhetes műhelymunka Szatmárnémetiben. Jó néhány év kihagyás után új alkotásokat tudtam létrehozni „Terra nostra” sorozatomban, valamint egy másik irányba is tovább tudtam lépni, ahol a vékony rétegeké a főszerep (sfumato technika) – velencei témájú „Aqua alta” című sorozatomat is elkezdhettem.

További szakmai előrelépésként könyvelem el, hogy az „Aqua alta” témájú munkák szeptemberben ki lesznek állítva csoportos kortárs képzőművészeti kiállításon, a nemrég átadott, igényesen újjáépített Pestszentimrei Községi Ház galériájában, valamint a „Terra nostra” sorozatom új darabjai pedig az MBKKE által szervezett erdélyi kiállításon szerepelnek majd.

R. G.: Mi volt az összbenyomásod a műhelyről, a gyárról és általában a városról?

Soltész Melinda: A műhelyhez minden szükséges felszerelés rendelkezésre állt, a munkatársak segítőkészek voltak, a gyár vezetése támogatja a jövőben is a hasonló jellegű kortárs zománcművészeti műhelyek lebonyolítását. A magyar és román nemzetiségű lakosság viszonylag problémamentesen él együtt a városban, amely több száz éves, tradicionális értékeket hordoz és őriz a mai napig. A századfordulós magyar-szecessziós építészeti emlékek meglete jelentősen emeli a város architektúráis összképét. A Szamos-folyó tovább gazdagítja a helyi értékeket, nem értem, hogy a helyi lakosság miért nem használja ki (akár turizmus révén) a folyó szépségében rejlő vonzerőt.

R. G.: Milyen új tapasztalatokat szerezte a gyári körülmények között végzett alkotómunka során?

Végh Éva: Én első alkalommal voltam részese egy ilyen lehetőségnek és mondhatom nagyon inspiráló együtt dolgozni, úgy alkotni, hogy egy ilyen komoly technika van mögöttem. Kipróbálni magam ipari körülmények között és nagy méretben megvalósítani az elképzeléseimet fantasztikus dolog, azon túl, hogy új tapasztalatok szerzésre technikai tudásom bővítésére is lehetőséget ad.

R. G.: Konkrétan mire gondolsz? Elsősorban mit említenél meg a technika terén?

Végh Éva: Számomra új volt, hogy alagútke-mencében égtek ki a munkáim, bár a festékszórást már alkalmaztam mint technikát, de pisztollyal még nem fújtam, annak is megvan a maga varázsa, technikája, hogy hogyan irányítod a zománcot, milyen fortélyt alkalmazol a színek keverésénél. Arról nem is beszélve, hogy két szórópisztollyal hogyan lehet dolgozni. Megismerten új anyagokat is, ilyen volt a gyöngyházzománc, vagy a majolika. Teljesen másképp élnek a felületen, mint a hagyományos iszapzománcok.